

Mattheus 4:17b

Bekeert u want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen”

Bekering/berouw 1 wat het niet is 2 wat het wel is

Gemeente,

Zo bijzonder was dat niet. Wat Luther op 31 oktober 1517 deed. 95 stellingen vasttimmeren op de deur van de slotkapel in Wittenberg. Dat gebeurde vaak. Want die deur was zo'n beetje wat bij ons een prikbord is. Op school of in de Oude School. Daar hangt deze en gene wel eens wat op. Een aankondiging van een concert of een themadag of jeugdappél. Of wat tegenwoordig op internet gebeurt: hoeveel mensen zetten niet wat op internet? Er staan preken op van zoveel dominees. Maar hoe gaat dat meestal? Het hangt een tijdje op een prikbord, of het staat op internet. Er zijn wat mensen die het lezen en na een tijdje wordt het weer afgehaald en niemand heeft het er nog over.

Zo functioneerde die deur van de slotkapel in Wittenberg ook. Had je iets wat je onder de aandacht wilde brengen, dan hing je dat, sloeg je dat op die deur. En na een tijdje ging het eraf en dan had niemand het er meer over. Wat Luther deed was zo bijzonder niet. Maar wat God deed wel! God zorgde ervoor dat wat Luther op die deur sloeg, niet vergeten werd. Niet na een tijdje weggehaald werd en niemand het er meer over had. God zorgde dat die stellingen van Luther het gesprek van de dag werden, overal verspreid werden, heel Duitsland door, heel West Europa door, onder de aandacht kwamen van de kardinalen, van de paus, van de pastoors, van het volk, van iedereen. Wat Luther deed was zo bijzonder niet, maar wat God deed.

Dat is wel een les. Wij hoeven geen bijzondere dingen te doen. Maar de dingen waar we toe geroepen zijn. Ieder op zijn of haar plek. God belijden op school en studie, opvoeden in het gezin, getuigen op je werk, je Bijbelse mening geven in een discussie, Gods Woord openen op huisbezoek en: het biddend in Gods handen leggen. Heere, doe ermee wat U behaagt. Bidden, smeken, pleiten bij God. Misschien wat minder doen en willen doen, maar meer bidden dat God het gebruiken zal wat we doen. Net als bij Luther. God gebruikte zijn 95 stellingen om de kerk in West Europa eeuwenlang te reformeren. Nu al 500 jaar.

Wat heeft God dan zo enorm gebruikt? Die 95 stellingen die begonnen met stelling 1. En stelling 1 luidde: Toen onze Heere Jezus zei in Mattheus 4 vers 17: doet boete, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen, toen bedoelde Hij dat het hele leven van de gelovigen één boetedoening zou zijn. Zo was dat vertaald in die tijd: doet boete. Daar ging het om: wat is: boete doen? Wat is dat: bekering?

2 wat het niet is

Daar was in die tijd een heel systeem van gemaakt in de rooms katholieke kerk. Om vergeving te krijgen, vrede met God te krijgen moest je boete doen. En die boete bestond uit drie onderdelen. Berouw van het hart, belijdenis van de mond, voldoening door goede werken. Je moest dus ten eerste berouw hebben. Berouw naar de maat van je zonden. Bij kleine zonden was weinig berouw voldoende, bij grote zonden moest het meer zijn. Passend bij je zonde. Je moest spijt hebben. En laten merken hoeveel spijt je had, hoe erg je het vond dat je gezondigd had. Dat kon je laten merken door te vasten. Zo erg vind ik het. Door de Pilatustrap in Rome op blote knien op te klimmen. Door zonder dekens te slapen in de kou. Maar je bleef er wel mee zitten: wanneer heb ik genoeg berouw? Vind ik het erg genoeg wat ik gezondigd heb. Er was zelfs een stroming, de jezuiten, die zei: je moet zoveel berouw hebben, dat je tegen God kunt zeggen: laat mij maar verloren gaan. Als U me in de hel laat komen, vind ik dat ook goed, als U daarmee verheerlijkt wordt. Om genade vraag ik niet meer, dat hoeft niet meer voor mij.

Het tweede onderdeel was: belijdenis met je mond. De biecht bij de priester. Je moest bij de priester al je zonden opbiechten. In elk geval één keer per jaar al je zonden vertellen. Daar kon je wel tegenaan hikken: als je echt moet zeggen wat je verkeerd hebt gedaan, je schaamt je toch wezenloos voor sommige dingen. En het moesten al je zonden zijn. Ja, maar hoe weet ik of het al mijn zonden zijn, dat ik er geen vergeten ben. Dat gaf wel onzekerheid.

En het derde onderdeel was: voldoening geven. Dat bepaalde de priester wat je moest doen. Hulp aan anderen, geld aan de kerk geven, Bijbel lezen, in het klooster gaan om veel te bidden. Voor kleine zonden minder, voor grote zonden meer. En als je twijfelde of het genoeg was dan kon je een aflaat kopen. Je betaalde geld voor de bouw van een kathedraal in Rome en in ruil daarvoor was je een deel van je schuld kwijt. Later kon je dat ook nog doen voor iemand die je kende en al gestorven was, dat je toch nog een aflaat voor hem kocht, die de tijd in het vagevuur in kon korten.

Dat was boete doen in die dagen. En als je dat gedaan had, genoeg gedaan had: berouw, gebiecht, goede werken gedaan had, genoeg gedaan had, dan kreeg je vergeving van die zonde, dan gaf God om Jezus wil je vrede. Als je genoeg had berouwd, gebiecht en gedaan en als de priester het goed had ingeschat. En anders moest je meer berouw maken, meer biechten, en meer voldoening geven.

Ergens zijn wij roomser dan we weten willen. Dan denk ik niet alleen aan kerken en kringen waar je ook berouw moet hebben totdat je niet meer zalig wilt worden, of kerken en kringen waar ook een hele weg ervan is gemaakt voor je vrede met God zou kunnen hebben. Maar ik denk ook aan u, jou en mij. Die denkt: ik zou wel durven geloven dat mijn zonden vergeven waren en dat ik vrede met God had als ik maar meer berouw voelde, als ik maar meer zin had om Bijbel te lezen, als ik maar meer zin had om te bidden. Ik zou wel durven geloven dat mijn zonden vergeven waren als ik meer.....

Wat had Luther ontdekt? Dat vergeving van zonden helemaal in Jezus Christus is. Helemaal. Christus heeft de wet vervuld. Denk daar niet gering over! Jezus heeft de wet vervuld door die helemaal te houden: tot het einde van Zijn leven toe. Tot elke prijs. Al kostte Hem dat Zijn leven, al bracht Hem dat aan het kruis. Hij hield de wet. Liever sterven dan even, even zondigen, wat zeg ik: liever nederdalen ter hel, dan even zondigen. Zo gehoorzaam. En hij droeg de straf op de zonde, de vloek van de wet. De toorn van God. Tegen de zonde van heel het menselijk geslacht. Miljarden hellen bij elkaar ging Hij in, droeg hij op Zijn ziel. De wet vervuld. Dat noemen we gerechtigheid in de Bijbel. Gerechtigheid. Dat je totaal vervult wat de wet vraagt. En dat uit liefde. Uit liefde tot Zijn Vader. Dat allereerst. Omdat Zijn Vader het vroeg. In de eeuwigheid. En toen zei Hij: ja Vader, Ik kom om Uw wil te doen. En daar is Hij nooit op teruggekomen. Zo lief had Hij Zijn Vader. En zo lief had Hij zondaren om voor hen vergeving te verwerven. Om hen te geven volkomen gerechtigheid. Gerechtigheid waar God de Vader ja en amen op zegt. Gerechtigheid die Jezus geeft aan zondaren, terwijl Hij hun ongerechtigheid neemt. Hij geeft Zijn gerechtigheid en Hij neemt je ongerechtigheid, zonden.

En die gerechtigheid is niet ver weg, aan het einde van een lange weg, maar dichtbij. Het Evangelie, de preek, legt het in uw schoot: Christus' gerechtigheid, vergeving van zonden.

En waar is nou boete voor nodig? Waar is zondekennis voor nodig? Zondekennis heeft maar één functie: om je te leiden tot deze Jezus. Heel mooi gezegd: zondekennis wil de trechter zijn die je in Jezus laat vloeien. Mooi he, een trechter zorgt dat bijv water in een fles stroomt. Zondekennis is de trechter waardoor een zondaar in Jezus stroomt, tot Jezus komt. Zondekennis heeft één doel: je overal onrustig maken. Je overal onvrede laten merken, totdat en tenzij dat je bij Jezus bent.

Dat betekent dat je die ene vraag nooit moet stellen, nooit hoeft te stellen: heb ik genoeg? Heb ik genoeg berouw, doe ik genoeg Bijbel lezen, doe ik genoeg bidden, lang genoeg, goed genoeg. Nooit meer

stellen die vraag. Maar wel de vraag: is mijn zondekennis, Bijbellezen, berouw echt? Is het echt: brengt het mij tot Jezus? Doet het mij Jezus nodig hebben? Doet het zeggen: geef mij Jezus of ik sterf buiten Hem geen leven maar een eeuwig zielsverderf. Echt is het als het je naar Jezus dringt en drijft. En genoeg? Dat is het nooit, nooit. Goed genoeg, diep genoeg? Dat is het niet en zal het nooit worden ook. Zondekennis is niet bedoeld om je van Jezus weg te laten blijven, maar om je in Zijn armen te drijven.

Daarom is er de wet. De wet die laat zien dat je zondig bent, die laat zien dat God heilig is, dat je je niet verbeteren kunt, dat je Gods toorn verdient, het oordeel verdient. En als dat aanspreekt, als je dat gelooft, dan komt er een mengeling van angst, verdriet, zondekennis, schrik bij de één meer zus bij de ander meer zo, maar.....als het naar Jezus leidt is het echt.

Toen ik dat zag schrijft Luther dan was het of de poort van het paradijs geopend werd voor mij. Ik zag de wonderlijke ruil. Heere Jezus, U bent en neemt mijn zonde en U geeft mij Uw gerechtigheid. U bent mijn dood, ik Uw leven, U bent mijn zonde, ik ben Uw gerechtigheid. U bent mijn vloek, ik ben Uw zegen. De wonderlijke ruil, de blijde ruil, waardoor ik zeker ben dat ik vrede met God heb en eeuwig zal houden. Delf vrouw en kinderen het graf, neem goed en bloed ons af, het brengt u satan geen gewin, wij gaan ten hemel in en erven koninkrijken!

Luther zegt steeds, er zijn twee gevaren: het gevaar van verheffing en van vertwijfeling. Het gevaar van het gebergte van verheffing. Je vreest geen oordeel, want waarom zou je vrezen, er zijn er zoveel slechter dan ik ben, waarom zou ik vrezen? Verheffing van jezelf op het plateau van hoogmoed. Levensgevaarlijk, wie daarop loopt word getroffen door het onweer van Gods toorn. En aan de andere kant is er de vertwijfeling. Zodra ik zondekennis krijg ga ik denken: zo kan het niet, ik moet dit hebben en doen, en dat hebben en doen, want anders kan ik niet bij God komen. Vertwijfeling, een moeras waarin de duivel je vast wil houden. Maar zondekennis is niet om je van Jezus af te houden, maar naar Hem toe te laten gaan. Tussen dat plateau van verheffing en dat moeras van vertwijfeling loopt het smalle pad naar Jezus toe. De trechter die naar Jezus leidt. Geloven is je leven lang leren om op dat pad te blijven.

2 wat het wel is

Toen de Heere Jezus zei: doet boete, bedoelde Hij dat het hele leven van de gelovigen één boetedoening met zijn. Luther heeft dus aan de ene kant het verkeerde van de roomse uitleg van boete doen en bekering aan de kaak gesteld. Zo niet. Als weg naar de vrede waarbij je

nooit zeker bent of je die echt genoeg en helemaal gedaan hebt. Zo niet. Christus alleen en Christus volkomen. Kom tot Jezus. Maar hoe dan wel? Nou, dat zegt hij ook in deze 1e stelling: het hele leven van de christen moet één boete doening zijn, één bekering zijn.

Waarom is dat zo? Omdat voor Luther geldt dat het in het geloof twee dingen gelden. Luther zei dat in het Latijn en dan klinkt dat zo: simul justus, simul peccator. Vertaald: ik ben tegelijk een rechtvaardige, en tegelijk ook een zondaar. In Christus ben ik rechtvaardig. Helemaal, 100%. Maar in mezelf ben ik en blijf ik zondaar, helemaal, 100%. Kijk, Calvijn legt er meer ook nadruk op dat de gelovige door de Heilige Geest ook een nieuw hart krijgt en nieuwe gezindheden. Luther benadrukt vooral: je bent in Christus 100% rechtvaardig én tegelijk in jezelf 100% zondaar. En dat moet je niet vermengen: dat je zondaar blijft doet niets af dat je toch 100% rechtvaardig bent in Christus. Dat doet er niks aan af. Dus niet door gaan twijfelen, of wankelen. Maar aan de andere kant: dat ik in Christus rechtvaardig ben doet er niets aan af dat ik in mezelf 100% zondaar blijf. Niet mooier gaan maken, niet vromer gaan denken over jezelf. Ik ben vleeselijk, verkocht onder zonde, in mij, mijn vlees woont geen goed.

Dat benadrukte Luther omdat er ook andere hervormers waren. Wederdopers noemde men die toen. Mensen die voor de geloofsdoop, dus alleen volwassendoop, waren. Die zeiden: als je bekeerd bent, dan ben je al bijna volmaakt, dan speelt die zonde niet zo'n rol meer, dan ben je daar al bijna bovenuit, en als je nog zondigt dan is dat zo erg niet. Dat lijkt vandaag op evangelischen en Pinstergemeente mensen. Op de conferentie van Opwekking. De zonde lijkt haast niet meer zo'n punt te zijn.

Misschien is Reformatie in onze kerk vandaag de dag wel vooral dit: toen Jezus zei doet boete toen bedoelde Hij dat het hele leven van een gelovige één boetedoening, één doorgaand berouw, één doorgaande bekering zou zijn. Misschien moet ik vooral dan jongeren aankijken. Of zouden die het hebben van hun ouders en andere ouderen?

Dan heeft Luther het over een berouw en bekering die totaal anders zijn van intentie en bedoeling dan bij Rome. Luther dompelt berouw en bekering in de zekerheid van vergeving. Zoals je een bitter medicijn kunt dompelen in een bak met zoete gesmolten suiker en dan smaakt het heel anders. Luther dompelt berouw en bekering en dat zijn bittere dingen in de bak van vergeving die zeker is en dan smaken ze anders. Dan heb je berouw en bekering, niet om vrede te krijgen, maar omdat ik vrede gekregen heb. Niet om vergeving te verdienen, maar omdat Jezus die voor mij verdiend heeft. Niet om de zaligheid te krijgen,

maar omdat ik zaligheid gekregen heb. Verstaan we dat? Kennen we dat? Ik heb berouw van mijn zonden niet omdat ik nog niet weet of ze vergeven zijn, maar juist omdat ik weet dat ze vergeven zijn. Ik haat de werken van mijn vlees en ik strijd tegen de zonde, niet omdat ik nog bang ben niet in de hemel te komen, maar omdat ik weet dat ik in de hemel komen zal.

En dan zegt hij en daarom: dat berouw en bekering levenslang duren. Die verbrijzeling van je hart en dat doen van goede werken blijft altijd doorgaan. Niet zoals in de rooms katholieke kerk van die tijd: als je mag weten dat het vergeven is, dan ben je er gelukkig vanaf. Berouw en goede werken doe je als je nog niet zeker bent van vrede met God, maar als de priester zegt dat het genoeg is geweest, dan is het voorbij. Nee, berouw en bekering duren een geloofsleven lang aldus Luther.

Dat bedoelt Jezus als Hij zegt: doet boete, bekeert u. Dat ik mijn leven lang dieper zie hoe zondig ik ben. Dat het niet mijn zondige daden en gedachten zijn alleen, maar mijn zondige natuur. Ik sla wel niet elke dag iemand dood, maar ik zou het wel kunnen doen elke dag. Ik vloek wel niet elke dag, maar ben er wel toe in staat elke dag. Ik pleeg niet elke dag diefstal, maar zou het elke dag kunnen doen. Ik ben geen zondaar omdat ik zondig, maar ik zondig omdat ik zondaar ben. Van binnen, in mijn hart, zitten de kiemen van alle zonden. Dat bedroeft me, dat verdriet me. Dat doet mij me schamen voor God. Voor zo'n goede God, zo'n dierbare Jezus, zo'n trouw Geest. Ik heb een walging aan mijzelf vanwege mijn zondigheid.

En ik haat het om te zondigen. Daarom is er strijd tegen mijn boze lusten. Om de zonden te doden. Om het vlees te kruisigen. En dat gaat maar door, want de boze lusten van mijn vlees blijven spelen en opkomen. Altijd weer is strijd nodig, doding van het vlees van al die opwellingen van hoogmoed, eerzucht, afgoderij, drift, overspel, vloeken, liegen die zo opwellen en kunnen opwellen. Wat een strijd om dat te kruisigen. Om je toegeeflijkheid te kruisigen, je gemakzucht, je slechte gewoontes, je gebrek aan radicaliteit. Berouw en bekering. Het hele leven van de gelovige. Gedompeld in de zekerheid dat ik verzoend ben en tegelijk rechtvaardig voor God.

Dat hoorden we in de Dordtse Leerregels vorige week: waar geloof en: droefheid naar God over de zonde, hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, kinderlijke vreze Gods. Het ware geloof is niet zonder en kan niet zonder zijn.

Misschien moeten we vandaag vooral uitkijken voor een geloof zonder bekering en berouw. Wel willen geloven, maar geen berouw willen. Wel Jezus willen hebben, maar geen doding van het vlees. Dat

kan niet. Of met een afgevlakt en geminimaliseerd berouw en bekering. Hoe is dat bij jullie, bij ons, bij mij?

Calvijn zegt ergens: ik acht diegenen het meest gevorderd in het geloof die zichzelf het meest mishaat. Om over na te denken, ook dat is Reformatie. Augustinus de vroege kerkvader lag op zijn sterfbed en hij liet op de muren van zijn slaapkamer de 7 boetepsalmen plakken uit de Bijbel. En die man had meer voor de kerk betekent dan wij met zijn allen bij elkaar, en toch: boetepsalmen.

Ja, deze boete en bekering duren het hele leven van een gelovige. Luther zegt in 4^e stelling: daarom duurt dit net zolang totdat de mens binnengaat in het koninkrijk der hemelen. Maar weer zeggen we erbij: gedompeld in de zekerheid van vergeving. Dat is geoefend geloof zegt Luther dat niet op en neergaat met je berouw en bekering. Het is teken van ongeloof als je zekerheid van vrede met God, als je hoop op eeuwige heerlijkheid wat meer is na een goede dag, en wat minder is na een slechte dag. Als je na een dag dat je mocht getuigen zegt: ja, ik heb vrede met God, ik geloof. En na een dag dat je jezelf tegenviel en je hebt gevloekt niet durft te denken dat je vrede met God hebt. Je zekerheid gaat op en neer. Dat is een bewijs dat je niet helemaal steunt op Christus en Zijn gerechtigheid, maar dat je ook steunt op je berouw en bekering en hoe het daarmee gaat. Berouw en bekering zijn geen fundamenten, maar vruchten.

En het bijzondere is dat juist zo, juist in dat levenslange van berouw en bekering groeit het verlangen naar het einde. Juist dat berouw, juist die strijd tegen je vlees geven uitzien naar het einde. Dat ik eens zal worden opgenomen in heerlijkheid en de strijd voorbij is. Ik nooit meer berouw hoeft te hebben en ook geen berouw dat ik zo weinig berouw heb en dat ik nooit meer hoeft te strijden tegen wat er in mij opkomt, en opwelt. Eens is dat voorbij. Helemaal voorbij. Wat kan ik er soms naar verlangen. Verlost te zijn van mijzelf. Calvijn zegt: die is een gevorderd christen die de dag van zijn dood en wederopstanding met vreugde verwacht.

Verstaan we dat? Verstaat u, jij dat?

Luther lag op zijn sterfbed, de reformator die zulke bijzondere dingen had gedaan. Of nee, die zulke gewone dingen had gedaan die God bijzonder had gebruikt. Na zijn dood vonden zij een briefje, het laatste wat hij had geschreven. Ze vouwden het open en lazen de samenvatting van heel zijn theologie en van heel zijn geloof: wir sind Betler, das ist wahr. Wij zijn bedelaars, dat is waar. Ook uw, jouw theologie en geloof?

Amen

